

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 293/2020-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej JUDr. Jánom Uhlíkom, advokátom, Námestie slobody 1, Vranov nad Topľou, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 335/2014 a postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 23/2016 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom

pod sp. zn. 7 C 335/2014 a postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 23/2016.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v postavení žalobkyne domáhala v rámci konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 335/2014 vrátenia daru žalovanou.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 335/2014-77 zo 7. októbra 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval:

«Vykonaným dokazovaním mal súd za preukázané, že notárskou zápisnicou spísanou dňa 24.02.2014 č. N/144/2014, Nz/7059/2014, NCRLs/7173/2014 došlo k darovaniu zo strany darujúcich [REDACTED] a [REDACTED] pre obdarovanú [REDACTED] nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. [REDACTED] k.ú. [REDACTED], nehnuteľnosti na liste vlastníctva č. [REDACTED] k.ú. [REDACTED] a ďalej nehnuteľnosti, ktoré boli vo vlastníctve žalobkyňi zapísané na liste vlastníctva č. [REDACTED] k.ú. [REDACTED] a to dom so súpisným č. [REDACTED] na parcele č. [REDACTED] a parcela č. [REDACTED] zastavané plochy a nádvoria o výmere 574 m², parcela č. [REDACTED] záhrady o výmere 2513 m². Zároveň touto notárskou zápisnicou došlo k zriadeniu vecného bremena podľa § 151 písm. n-r Občianskeho zákonníka s tým, že žalovaná je povinná umožniť [REDACTED] a [REDACTED] (žalobkyňi) ako oprávneným do konca ich života užívať horeuvedené nehnuteľnosti v celom rozsahu. Tieto skutočnosti neboli medzi účastníkmi sporné.

...

V konaní výpoveďou jednej skupiny svedkov súd zistil, že žalovaná mala voči žalobkyňi použiť vulgárne nadávky a to pri konflikte, ktorý vznikol pri vrátení miešačky. Potvrdili to 3 svedkovia, a z ostatných prítomných to vyvrátila len žalovaná a jej otčim uviedol, že nepočúval, kto čo kričí. Jednoznačne bolo preukázané, že vulgárne nadávky nepoužila žalovaná priamo do očí žalobkyne, pretože táto stala mimo dvoru žalovanej na ulici. Vulgárnu nadávku mala použiť údajne ešte raz, keď žalovaná navštívila žalobkyňu po vrátení daru, avšak túto skutočnosť potvrdila iba nevesta žalobkyne, opäť z „tábora“ žalobkyne a nie žiaden nezaujatý svedok. To isté platí aj pre pľuvanie na žalobkyňu. Podľa tvrdenia žalobkyne vulgárne nadávky žalovaná mala použiť

aj na notárskom úrade, pričom vypočutá notárka uviedla, že sa nepamätá, že by žalovaná použila vulgárne nadávky. Notárka dokonca uviedla, že obe účastníčky na seba kričali, vyčítali si rôzne veci. Toto konanie súd nepovažuje za porušenie dobrých mravov značnej intenzity a ani za sústavné porušovanie, keďže tak sa malo stať dvakrát. Je treba však uviesť aj skutočnosti, ktoré predchádzali incidentu pri vrátení miešačky. Po miešačku nebola žalobkyňa ako vlastníčka miešačky, ale táto poslala svojich synov, pričom pri vstupe na pozemok, kde býva žalovaná, nebol prítomní nikto z tejto rodiny. Vstup na cudzí pozemok bez dovolenia a pritom odnesenie vecí, ktoré patria niekomu inému taktiež nespadá pod dobré mravy.

Vykonaným dokazovaním súd ani nemohol vyhodnotiť dôkaz a to podávanie trestných oznámení a dôvod týchto podaní, pretože sama žalobkyňa potvrdila, že z polície neostala žiadne vyrozumenie, vypočutá nebola a žalovanú súdu uviedla, že na polícii nie súd tieto podania evidované.

Žalovaná svoju dohodu splnila, nehnuteľnosti zapísané na LV č. ■■■ a č. ■■■ žalobkyňi vrátila. Dôvodom darovania týchto nehnuteľností malo byť zabezpečenie, aby žalobkyňa bola výlučnou vlastníčkou nehnuteľností, aby neboli predmetom dedičstva po smrti manžela žalobkyne. Nehnuteľností zapísaných na LV č. ■■■ sa to netýkalo. Dôvodom darovania týchto nehnuteľností mala byť skutočnosť, že tieto nehnuteľnosti mala sľúbené do daru žalovaná prastarou matkou po dovŕšení plnoletosti. Po podaní žaloby žalobkyňa uviedla, že tieto nehnuteľnosti darovala žalovanej, pretože „ošalela“, pričom lekárskymi správami túto skutočnosť nepotvrdila, a jej výsluchom súd usúdil, že vedela posúdiť následky svojho konania, a že si to rozmyslela. Raz uviedla, že chce nehnuteľnosť predať a peniaze z predaja rozdeliť medzi deti a raz uviedla, že si chce dom opraviť a nasťahovať sa tam. Preto aj týmto žalobkyňa dokazuje, že hlavným dôvodom podania žaloby nie je vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka, ale túžba žalobkyne naložiť s darovanou nehnuteľnosťou inak.

Vykonaným dokazovaním súd zhodnotil, že konanie žalovanej vytykané žalobkyňou vo výzve na vrátenie daru a v žalobe nenapĺňajú znaky hrubého porušenia dobrých mravov a nejde ani o sústavné porušovanie dobrých mravov. Negatívne správanie sa žalovanej k žalobkyňi, ktoré treba posudzovať ako správanie sa v rozpore s dobrými mravmi, sa musí prejavovať objektívne.

Pre úplnosť treba dodať, že aj správanie sa žalobkyne nie je úplne v zhode s dobrými mravmi. Žiadala, aby prepustili z práce matku žalovanej, čo žalobkyňa ani nepoprela, neslušné gestá použila aj na otčima žalovanej. Nevhodné správanie je na oboch stranách, pričom ak jedna strana niečo urobí, druhá jej to opätuje, a obe strany to považujú za štandardné správanie sa v ich rodine, pretože v každej rodine sú tieto hranice rôzne posunuté, pokiaľ ide o morálne pravidlá. To potvrdzuje aj spôsob vrátenia miešačky, nepredchádzala tomu výzva na vrátenia, vstup na pozemok, keď nikto nie je doma, obchádzania sa navzájom, nenavštevovanie, vyčítanie darovaných vecí, zákaz chodenia popod okna. Súd to však nepovažuje za hrubé porušenie dobrých mravov v tejto rodine, kde každý niekomu niečo vyčíta.»

4. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 17 Co 23/2016-103 zo 4. októbra 2016 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil. V odôvodnení svojho rozsudku konštatoval:

„Podľa § 630 Občianskeho zákonníka darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že hrubo porušuje dobré mravy. Podmienkou, aby došlo k vráteniu daru, je pred samotnou žalobou žiadosť o vrátenie daru ako jednostranný adresný právny úkon majúci dôsledky odstúpenia od zmluvy. Takýto úkon žalobkyňa adresovala žalovanej a bol žalovanej aj doručený. Ide o výzvu na vrátenie daru zo dňa 26.6.2014. Obsahom tejto výzvy je aj dôvod vrátenia daru, pričom žalobkyňa špecifikovala dôvod na vrátenie daru totožne, ako to uviedla v žalobe. Základným dôvodom, ktorý vo výzve na vrátenie daru žalobkyňa uviedla je skutočnosť, že došlo k zmene v správaní žalovanej k žalobkyňi, nejednalo sa iba o nezáujem o žalobkyňu, ale išlo o sústavné konanie, ktoré vyústilo do najhrubšej urážky a poníženia darkyne pred vlastnými synmi a došlo k hrubému porušeniu dobrých mravov voči darkyni a jej synom. Toto negatívne správanie malo predstavovať incident na Notárskom úrade vo Vranove nad Topľou, kde dňa 30.4.2014 malo dôjsť k hádke medzi žalobkyňou a žalovanou, ktorú hádku upokojila notárka, pričom žalobkyňa pociťovala toto správanie ako potupu pred všetkými prítomnými na notárskom úrade. K ďalšej konfliktnej situácii malo dôjsť v bydlisku žalobkyne, kedy k žalobkyňi prišli žalovaná a jej matka, kde došlo k provokácii z ich strany, kde vyčítali žalobkyňi, že nesie vinu za smrť jej manžela. Ďalším dôvodom

na vrátenie daru žalobkyňa uviedla skutočnosť, že žalovaná sťažuje žalobkyni a členom jej rodiny užívať uvedené nehnuteľnosti a to pozemky ku ktorým má neobmedzené užívacie právo, ktoré je zapísané vo forme vecného bremena. Ako ďalší dôvod na vrátenie daru žalobkyňa uviedla aj to, že žalovaná a jej matka zakázali žalobkyni prechod po verejnej komunikácii pred miestom ich bydliska. Ako ďalší dôvod bol zase incident z mája 2014 v súvislosti s vrátením miešačky, kedy žalobkyňa dala pokyn svojim synom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], aby išli k žalovanej, aby im vrátila miešačku, ktorú mala požičanú matka žalovanej a jej manžel. Vtedy vznikol medzi prítomnými incident, do ktorého sa mala zapojiť aj žalovaná, kedy sa žalovaná mala na adresu žalobkyne vyjadriť vulgárnym spôsobom, čím žalovaná ponížila žalobkyňu a spôsobila jej ujmu na cti pred celou rodinou. Takto označené konanie žalovanej bolo predmetom nielen výzvy na vrátenie daru, ale aj žaloby.

V priebehu celého konania nebolo preukázané také správanie žalovanej, ktoré by bolo v rozpore s dobrými mravmi, resp. ktoré by hrubo porušovalo dobré mravy, alebo by boli sústavne porušované dobré mravy, pretože bolo zistené, že všetky incidenty majú vzájomný charakter medzi stranami sporu, resp. sú vzájomne podmienené a vyprovokované skutkami protistrany. Incident na notárskom úrade bol obojstranný medzi účastníkmi konania, notárka však vo svojej svedeckej výpovedi poprela, že by boli používané vulgárne slová. Incident v bydlisku žalobkyne podľa dôkazov, ktoré sa nachádzajú v spisovom materiálu v súvislosti s vyčítaním zodpovednosti za smrť manžela žalobkyne, bol dôsledkom tiež vopred nie veľmi citlivého konania zo strany žalobkyne. Vo vzťahu k sťažovaniu užívania nehnuteľnosti žalobkyni a členom jej rodiny, ako aj vo vzťahu k zákazu prechodu po verejnej komunikácii pred miestom bydliska žalovaných, tieto konania žalovanej neboli zo strany žalobkyne ani preukázané. Incident v súvislosti s vrátením miešačky bol incidentom, kde síce žalovaná použila na adresu žalobkyne neslušné slová, avšak nebol to incident priamo medzi žalovanou a žalobkyňou, ale medzi príbuznými žalovanej a medzi synmi žalobkyne.

V priebehu prvoinštančného konania ďalej boli tvrdené aj ďalšie dôvody nasvedčujúce tomu, že žalovaná sa mala správať v rozpore s dobrými mravmi sústavne alebo hrubo mala porušovať dobré mravy (v súvislosti s pľuvaním, prípadne ďalšie

konfliktné situácie), ktoré však neboli preukázané. Navyiac, žalovaná v rámci prejavu dobrej vôle časť darovaných nehnuteľností žalobkyni vrátila.

Správne vyhodnotil prvoinštančný súd situáciu, keď nie je možné hodnotiť správanie žalovanej negatívne, pokiaľ ide o reakcie na nevhodné konania a úkony žalobkyne. Totiž pri hodnotení správania sa obdarovanej je potrebné vziať do úvahy a hodnotiť aj správanie sa samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči daryni, teda žalobkyni. Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená zistenie, či aj správanie darcu nevykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, prípadne sústavné porušovanie dobrých mravov.

V priebehu prvoinštančného konania bolo zistené, že práve správanie sa žalobkyne je príčinou niekedy nevhodného správania sa žalovanej, prípadne jej príbuzných (matky) voči žalobkyni a členom jej rodiny. Daryňa preto sa nemôže domáhať vrátenia daru aj keby niekedy reakcia žalovanej nebola vhodná, keď sama voči žalovanej sa správa spôsobom, ktorý je možné podradiť pod hrubé porušenie dobrých mravov, alebo sústavné porušovanie dobrých mravov. Namietané incidenty v odvolaní ako podávanie trestných oznámení, pľuvanie v dome žalobkyne, vypočítavému vyhýbaniu sa stretnutiam so žalobkyňou a nepodniknutie žiadnych krokov na zlepšenie vzájomných vzťahov, nedosahujú intenzitu odôvodňujúcu vrátenie daru, navyiac, keď niektoré incidenty ani preukázané neboli a ďalšie incidenty boli namietané až len v odvolacom konaní, aj napriek poučeniu prvoinštančným súdom podľa § 120 ods. 4 O.s.p. platného v čase vyhlásenia rozhodnutia.

Dôkazy, ktoré boli vykonané pred prvoinštančným súdom môže vyhodnotiť len súd podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy vo vzájomných súvislostiach. Prvoinštančný súd dôkazy hodnotil podľa zásad formálnej logiky, výsledky hodnotenia/dôkazov sú popísané v odôvodnení rozsudku prvoinštančného súdu. Súd stručne, jasne a výstižne vysvetlil nielen obsah jednotlivých dôkazov, ale aj ich hodnotenie, ktoré okolnosti boli a ktoré neboli preukázané a akými úvahami sa riadil. S hodnotením dôkazov prvoinštančným súdom sa odvolací súd stotožňuje a v celom rozsahu na tieto úvahy aj poukazuje. Hodnotenie dôkazov a zistenie skutkového stavu je výlučne v kompetencii súdu, preto účastník konania namietat hodnotenie dôkazov nemôže. Okolnosti, že súd nevyhodnotil niektoré dôkazy tak, ako si to želá žalobkyňa, nie je dôvodom na to,

aby odvolací súd prehodnotil úvahy a hodnotenia dôkazy prvoinštančného súdu. Naopak je to dôvodom preskúmaniu tejto úvahy a zistenia, či skutkový a právny stav bol riadne a zákonne zistený. V tomto smere odvolací súd nemá žiadne námietky voči rozhodnutiu prvoinštančného súdu a preto tento rozsudok ako zákonný a správny podľa § 387 CSP potvrdil.

Na záver odvolací súd poukazuje aj na skutočnosť, že žalovaná bola obdarovaná dvoma darcami, kde od darovacej zmluvy odstúpila len žalobkyňa, nie však druhý darca, resp. jeho právny nástupcovia. Preto aj rozsudok požadovaného vrátenia nehnuteľností vo vzťahu k uvedenému presahuje výšku spoluvlastníctva žalobkyne k momentu uzavretia darovacej zmluvy.“

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie s poukazom na § 431 a § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 6 Cdo 156/2018 z 26. júna 2019 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) odmietol.

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje:

«... závadné konanie obdarovanej spočívalo:

- vo vykrikovaní vulgariem... pričom sa to udialo na dvore obdarovanej pred viacerými ľuďmi (medzi nimi synmi a nevestou sťažovateľky) a výkriky doliehali na verejnú komunikáciu susediacu s dvorom, kde stála sťažovateľka a dostali sa jej tieto vulgarity do vedomia

- v emotívnej hádke na notárskom súde pred tam prítomnými osobami

- neoprávneným vniknutím do obydlia sťažovateľky, kde ju obdarovaná oplŕúvala, vulgariem ponižovala, pričom len zákrok tam prítomnej nevesty [REDAKOVANÉ] zabránil fyzickému napadnutiu zo strany obdarovanej

- v ponižovaní, znevažovaní a ohrdnutí na hlavnom pojednávaní, keď na adresu starej matky sa vnučka osopila „že s takými osobami, ako ONA, sa nepotrebuje stretávať“.

Prvostupňový súd toto správanie vôbec nevyhodnotil, a napriek tomu žalobu zamietol. Svoje zamietnutie riadne neodôvodnil, čím spôsobil pochybnosti sťažovateľky v nestrannosť konajúceho súdu, a následne pochybnosť v spravodlivý proces...

... vulgárnosti však súd vôbec nevyhodnotil, resp. nevzal vôbec do úvahy, pretože obdarovaná ich nepovedala sťažovateľke...

... vniknutie obdarovanej spolu s jej matkou do obydľia sťažovateľky súd nehodnotí, a to napriek tomu, že vzťah medzi nimi neboli ideálne, a ani neboli pozvané. Evidentne došlo, zo strany obdarovanej k porušeniu nedotknuteľnosti obydľia.

Kým pri incidente s miešačkou výpovede synov sťažovateľky považoval súd ako výpovede svedkov vierohodných, potvrdzujúcich skutočnosť, že došlo k vulgárnemu nadávaniu, svedkyňu - nevestu [REDAKOVANÉ], ktorá svedčila o vniknutí do obydľia, tam vyslovených urážok, pľuvaní atď. súd označil za svedkyňu nevieryhodnú.

Urážanie, znevažovanie a pohrdanie prvostupňový súd nielenže nevyhodnotil, ale spočiatku to ani neregistroval.

... pri posudzovaní chovania sa obdarovanej súd uplatnil princíp vzájomnosti. Avšak aj tento princíp má výnimku, ktorá spočíva v tom, že správanie sa obdarovaného je v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu.

... je v zrejmom nepomere k správaniu sa vyznačujúcim sa vulgarizáciou sťažovateľky, porušovaním jej domovej slobody a jej pohrdaním. Sťažovateľka sa takto hrubo voči obdarovanej nikdy nesprávala.

... odvolací súd si... neodpustil manipulovanie s dôkazmi, ktoré sťažovateľka označila, a zaoberá sa nie vyššie uvedenými dôkazmi, ale ďalšími, ktoré boli uvádzané len z hľadiska sústavnosti porušovania dobrých mravov, a síce: podávanie trestných oznámení, vypočítavé vyhýbanie sa stretnutiam strán, nepodnikanie žiadnych krokov na zlepšenie sa vzťahov a z incidentu v obydlí žalobkyne uvádza iba pľuvanie.

V dovolaní sťažovateľka namietala skutočnosť, že krajský súd rozhodol bez toho, aby nariadil pojednávanie vo veci, a že žalobkyňi tak znemožnil, aby sa vyjadrila k tvrdeniam uvedeným v odvolaní. Sťažovateľka poukázala na rozpor s povinnosťou každému zaručiť, že o jeho občianskoprávných nárokoch bude rozhodovať nestranný a nezávislý súd, pochybovala o vecnej správnosti rozsudku, a poukázala na to, že rozsudky neboli riadne, v súlade so zákonom odôvodnené. Súd však tieto argumenty nevzal vôbec do úvahy a napríklad, pokiaľ ide o námietku nedostatočného odôvodnenia síce skonštatoval, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo strany sporu

na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, avšak rozhodol tak, že toto svoje tvrdenie v odôvodnení neuplatnil.»

7. Vzhľadom na uvedené argumenty sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nálezh v tomto znení:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ], aby sa jej vec prerokovala podľa čl. 46 ods. 1 spojený s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn.: 7C/335/2014 a Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn.: 17Co/23/2016 porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva z titulu primeraného finančného zadosťučinenia čiastku 10.000,- Eur, ktorú je Slovenská republiky. Ministerstvo spravodlivosti SR povinná vyplatiť do 2 mesiacov po nadobudnutí právnej moci tohto nálezu.

3. Ústavný súd priznáva sťažovateľke úhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu, ako budú vyčíslené pri skončení veci.“

8. Vec napadla ústavnému súdu 25. septembra 2019 a v súlade s pravidlami rozdeľovania vecí, ktoré v období od 17. februára 2019 do 16. októbra 2019 neboli sudcom spravodajcom pridelené, vec sťažovateľky spadala do kategórie zostávajúcich vecí, ktoré mali byť prerozdeľované po vymenovaní ďalších sudcov ústavného súdu. Po vymenovaní ďalších sudcov ústavného súdu (10. októbra 2019) v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 bola vec sťažovateľky prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená sudcovi spravodajcovi Martinovi Vernarskému. V zmysle čl. II bodov 3 a 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 schváleného 27. mája 2020 je na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Martin Vernarský (predseda senátu) a sudcovia Ivan Fiačan a Peter Straka.

II.

Relevantná právna úprava

9. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

16. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že žalovaná sťažovateľke vulgárne nadávala na verejnosti, pohádala sa so sťažovateľkou na notárskom úrade, neoprávnene vnikla do obydľia sťažovateľky, kde ju oplula a vulgárne ponižovala, žalovaná sťažovateľku ponižovala aj na pojednávaní, čo nepochybne predstavuje porušenie pravidiel morálky, pričom toto správanie súdy vôbec nevyhodnotili, nevzali do úvahy, svoje rozhodnutia riadne neodôvodnili.

17. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 39 ods. 3 a § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah a predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv.

18. Ak sťažovateľka v texte ústavnej sťažnosti poukazuje na nedostatky rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o jej dovolaní podanom proti rozsudku krajského súdu, ústavný súd uvádza, že do petitu ústavnej sťažnosti sťažovateľka nepojala postup ani rozhodnutie najvyššieho súdu. Za tohto stavu, keďže ústavný súd je viazaný petitom

ústavnej sťažnosti, tvrdenia sťažovateľky týkajúce sa rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd považoval iba za súčasť jej argumentácie.

K namietanému porušeniu označených práv postupom okresného súdu

19. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou zdôrazňuje, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodiť ústavný príkaz pre každú osobu, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, v zmysle ktorého musí rešpektovať postupnosť ústavnej ochrany, a preto pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (m. m. IV. ÚS 128/04, II. ÚS 734/2017).

20. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 373/2014).

21. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľka mala možnosť domáhať sa preskúmania postupu okresného súdu využitím účinného prostriedku nápravy, a to odvolania, ktoré sťažovateľka napokon pred podaním ústavnej sťažnosti aj podala a o tomto jej odvolaní bolo rozhodnuté rozsudkom krajského súdu. Preto právomoc krajského súdu na preskúmanie napadnutého postupu okresného súdu vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti. Vychádzajúc z uvedeného, bolo preto potrebné ústavnú

sťažnosť sťažovateľky smerujúcu proti postupu okresného súdu odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu označených práv postupom krajského súdu

22. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka skutočnosti zistené z vykonaného dokazovania interpretuje inak, ako okresný súd a krajský súd. Na rozdiel od krajského súdu je presvedčená, že správanie žalovanej voči sťažovateľke nepochybne nesie znaky konania v príkrom rozpore s dobrými mravmi. Sťažovateľka súdom vytýka, že pri v procese rozhodovania nevzali do úvahy všetky okolnosti, skutočnosti, ktoré v konaní tvrdila a ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania, kritizuje vyhodnotenie dokazovania súdmi, namieta, že súdy svoje rozhodnutia náležite neodôvodnili.

23. K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 2 ústavy ústavný súd uvádza, že jeho aplikácia sa v sťažnostiach fyzických a právnických osôb v zásade viaže na porušenie individuálne určeného základného práva alebo slobody sťažovateľa, a preto požiadavka na vyslovenie porušenia čl. 12 ods. 2 ústavy bez vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo slobode sťažovateľa je zjavne neopodstatnená (porov. I. ÚS 34/96, II. ÚS 85/01, II. ÚS 167/04, IV. ÚS 281/2012).

24. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej čl. 46 ods. 1 ústavy je prvotným východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany zaručenej ústavou v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy).

25. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov.

26. Z celkového kontextu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka krajskému súdu vytýka nesprávne vyhodnotenie dôkazov, keďže je toho názoru, že krajský súd

pri rozhodovaní nezohľadnil všetky podstatné skutočnosti, aspekty správania žalovanej a namieta tiež nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu.

27. Vo vzťahu k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ústavný súd uvádza, že posúdenie kvality odôvodnenia rozsudku krajského súdu prináležalo na základe dovolania podaného sťažovateľkou najvyššiemu súdu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý o ňom rozhodol tak, že dovolanie odmietol, keď okrem iného dospel k záveru, že: *„Dovolaním napádaný rozsudok totiž uvádza ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalobkyne a vyjadrenia žalovanej, relevantný skutkový stav a právne posúdenie sporu. Teba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj rozsudku súdu prvej inštancie, nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Konajúce súdy dali dostatočnú odpoveď prečo nepovažujú správanie sa žalovanej za také, ktoré hrubo porušuje dobré mravy, ktorá skutočnosť je podľa § 630 Občianskeho zákonníka predpokladom vrátenia daru. Žalobkyňa preto nedôvodne argumentovala, že rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený...“* Keďže posúdenie kvality odôvodnenia rozsudku krajského súdu bolo v kompetencii najvyššieho súdu, ústavný súd vo vzťahu k tejto časti sťažnosti konštatuje, že nie je daná jeho právomoc na jej meritórne posúdenie. Preto ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia sťažovateľkou označených práv postupom krajského súdu, ktorý mal spočívať v nedostatočnom odôvodnení jeho odvolacieho rozsudku, odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

28. Vo vzťahu k namietanému nesprávne vyhodnoteniu dôkazov ústavný súd konštatuje, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu

všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05, III. ÚS 337/2018).

29. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie. V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takého práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 79/2012).

30. Ústavný súd zdôrazňuje, že mu zásadne neprislúcha hodnotiť vykonané dôkazy. Takýto postup ústavného súdu by bol nielen v príkrom rozpore uvedenými úlohami ústavného súdu, ale popieral by aj základnú zásadu ústnosti a bezprostrednosti civilného sporového konania, ktoré vytvárajú najlepšie predpoklady na náležité zistenie skutkového stavu (m. m. I. ÚS 11/2015).

31. Ústavný súd uvádza, že subjektívne vnímanie správania žalovanej sťažovateľkou ako hrubo porušujúce dobré mravy ešte bez ďalšieho neznamená, že toto správanie možno aj z objektívneho hľadiska vyhodnotiť ako také, ktoré zakladá dôvod na vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Z dôvodov rozsudku krajského súdu (v spojení s rozsudkom

okresného súdu, ktoré je z hľadiska ich odôvodnení potrebné vnímať ako celok) je nepochybné, že krajský súd sa náležite zaoberal tvrdením žalovanej o vulgárnom vyjadrovaní sa žalovanej na adresu sťažovateľky pri incidente s miešačkou, o hádke na notárskom úrade, o ponižovaní sťažovateľky u nej doma žalovanou, jej údajnom opätovnom vulgárnom vyjadrovaní, pľuvaní, ako aj ďalšími. Na účel zistenia opodstatnenosti tvrdení sťažovateľky okresný súd vykonal dokazovanie okrem iného výsluchom viacerých svedkov – rodinných príslušníkov strán sporu a notárky. Krajský súd sa zaoberal argumentáciu sťažovateľky a vysvetlil, prečo v zhode s okresným súdom nepovažoval za preukázanú existenciu dôvodov na vyhovie žalobe sťažovateľky. Krajský súd nepovažoval za preukázané také správanie žalovanej, ktoré by hrubo porušovalo dobré mravy. Dospel k záveru, že incidenty medzi stranami sporu majú vzájomný charakter, resp. sú vzájomne podmienené a vyprovokované skutkami protistrany, pričom určité tvrdenia žalobkyne ani neboli preukázané. Ústavný súd konštatuje, že za tohto stavu sa nemožno stotožniť so sťažnostnými námietkami sťažovateľky, podľa ktorých krajský súd relevantné okolnosti správania žalovanej nevyhodnocoval a nezohľadnil. Z rozsudku krajského súdu je zrejmé, čo bolo vykonaným dokazovaním zistené, ktoré tvrdenia súd považoval za preukázané a ktoré za nepreukázané. Ústavný súd uvádza, že podľa § 191 ods. 1 CSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Civilné sporové konanie je ovládané zásadou formálnej pravdy. Bremeno tvrdenia aj dôkazné bremeno vo vzťahu k otázke konania žalovanej v hrubom rozpore s dobrými mravmi spočívalo na sťažovateľke ako žalobkyne, ktorá sa žalobou proti žalovanej domáhala vrátenia daru. Za stavu, že sťažovateľka neunesla dôkazné bremeno vo vzťahu k ňou tvrdeným okolnostiam správania žalovanej, nemôže ani očakávať, že okresný súd a krajský súd tieto jej tvrdenia napriek neuneseniu dôkazného bremena zohľadnia pri rozhodovaní vo veci samej.

32. Ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd vo svojom rozsudku dostatočne vyhodnotil vykonané dokazovanie, jeho úvahy, ktorými sa riadil pri hodnotení dôkazov, sú zrozumiteľné, logické, rozsudok v tomto smere nemožno označiť za svojvoľný, a preto ho ústavný súd považuje za ústavne udržateľný. V rozsudku krajského súdu a ani postupe,

ktorý mu predchádzal, ústavný súd nezistil nič, čo by ho robilo ústavne neakceptovateľným. Ústavný súd nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi postupom krajského súdu, jeho rozsudkom a namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Okolnosť, že sťažovateľka s rozsudkom krajského súdu nesúhlasí, sama osebe nezakladá porušenie označených základných práv. Základné právo na súdnu ochranu garantované ústavou neznamena právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ho ani účelovo chápať tak, že jeho naplnením je vyhovie návrhu účastníka konania (napr. II. ÚS 4/94, I. ÚS 8/96).

33. Keďže ústavný súd nezistil existenciu okolností, ktoré by indikovali porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, nemohol dospieť ani k záveru o porušení čl. 12 ods. 2 ústavy, pretože, ako už uviedol ústavný súd v bode 23, jeho aplikácia sa v sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb v zásade viaže na porušenie individuálne určeného základného práva alebo slobody sťažovateľa (vo veci sťažovateľky na čl. 46 ods. 1 ústavy). Za daného stavu ústavnému súdu nezostávalo iné, než ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu z dôvodu nesprávneho vyhodnotenia dokazovania odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

34. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia a náhrady trov konania sťažovateľke je viazané na vyslovenie porušenia jej práv alebo slobôd (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), ústavný súd o týchto častiach ústavnej sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu